

etc.; det postliminale (det mulige), dagdrømme, science fiction, fantasiverdener; det ekstraliminale (det vilde), trancen, døden, det seksuelle, galskaben, elektriciteten; det transliminale (det flertydige), det transseksuelle, fremmede impulser (world music) etc.

Efter denne rundgang i rock'ens motivkreds undersøger Berkaak i det sidste afsnit de processer som fremmer, nedbryder og fastholder periodevis stiletableringer (innovation, re-novation og tradition). Førstnævnte beskriver Berkaak ud fra en dualitet i rock'en, der dels arbejder med omvendinger af den dominerende (musikalske) symbolske orden og dels med nuancerende stilelementer der tilføjes via en udveksling med beslægtede referencerverdener (f.eks. andre musikstilarter).

Renovationen finder sted i forlængelse af den kommercielle forankring af rockudtryk, ved professionaliseringen af musikerne, ved at stjernerne bliver idoler. I alt medvirker det til at regularisere rock'en og fjerne den fra sit antikonventionelle ståsted. Rockfans alder er også af betydning.

Berkaak ser til slut rock'en som en indvielsesrite for ungdommen, en kontekst der organiserer folk som endnu ikke har en egen social identitet. En gang initieringen er vel overstået, ender de som forbrugere af rock som tradition. Fra at repræsentere en „fremtidig mulighed“, bliver rock til nostalgi, et erfareret fællesskab, der var. Her eksisterer imidlertid fortsat en erkendelse af den afgørende forskel mellem den faktiske verden og den ideelle. „I den nye position er *communitas* fortsat fraværende. Man må med andre ord fortsat fortælle om den! Forskellen er at fortælleren nu har erfaret sin egen fortælling som realitet i sit eget liv“ (s.268).

Erfaringer fra risikozonen er en sammenhængende bog, der ikke er forankret i empiriske analyser af produktion og forbrug af rock endsige i data, der differentierer rock'en socialt og samfundsmæssigt. Fornemmelsen er, at de erfaringer den viderebringer er nærmere „Bob Dylan end Beach Boys“ og nærmere de fans, for hvilke initieringen i rock blev sammenkædet med en vellykket social mobilitet. Polemisk kan man kalde den en ressourcebog af „bons mots“ fra antropologien til anvendelse på rockfænomener. Men sine steder lykkes det den reelt at bibringe feltet inspirerende skæve indfaldsvinkler. Hvor den er bedst forstår man bedre, hvorfor rock'en i dag stadig kan virke på nye generationer på trods af

manglende fornyelser. Så længe arbejdsetikken og kroppens disciplinering står i forfront, vil der altid være en ungdom til at opfatte rock'en som et modspil til samfundet.

Marc Schade-Poulsen
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

VIRGINIA BERRIDGE & PHILIP STRONG (eds.): *AIDS and Contemporary History*. Cambridge History of Medicine. Cambridge, New York & Victoria: Cambridge University Press 1993. 284 sider. ISBN 0-521-41477-6 hardback, pris £35.00.

Den historiske bevidsthed om AIDS har forandret sig i løbet af de sidste 10 år. AIDS har nu fået sin egen historie. Der er også en stigende erkendelse af, at for at forstå AIDS er det nødvendigt at se den i sammenhæng med udviklingen i efterkrigstidens sundheds-, social- og videnskabspolitik. Således lyder de indledende bemærkninger til introduktionskapitlet i *AIDS and Contemporary History*, som er det synlige resultat af en konference afholdt i april 1990 under samme navn og arrangeret af „The AIDS Social History Programme“ på London School of Hygiene and Tropical Medicine.

Der udgives hvert år en lang række artikler og bøger om AIDS. At dømme efter omfanget af videnskabeligt publiceret materiale forledes man let til at tro, at AIDS handler om et virus – al den stund, at hovedparten af den skrevne videnskab fortsat er medicinsk. Men en sådan indfaldsvinkel er alt for snæver. Som Jonathan Mann, den tidligere leder af WHO's globale AIDS-program, har udtrykt det: „Ultimately, the AIDS pandemic is as much about people as about a virus; it is about how people live with others in partnerships, communities and societies“. Det er også historien om medicinalindustriens indflydelse på den medicinske forskning, om græsroddernes betydning for opbremsningen af smittespredningen i den vestlige verden, om de forskellige vilkår i de industrialiserede lande og i udviklingslandene, om politiske interesser, om udstødte gruppers betingelser, om vores mangel på viden om seksualadfærd ... listen er næsten uendelig.

Det er altid glædeligt, når der udgives bøger med en anden indfaldsvinkel end den

rent medicinske. Hvis vi skal gøre os håb om at „forstå AIDS“ og dermed blive i stand til at begrænse smittespredningen – det ligger sandsynligvis mange år ud i fremtiden, før den medicinske videnskab kan hjælpe med dette – er det vigtigt at forstå, hvordan vi som individer og som samfund forstår og tackler den situation, som tilstedeværelsen af et dødeligt smitsomt virus har bragt os i.

I *AIDS and Contemporary History* er tilgangen historisk. Bogen forsøger således dels at afdække de historiske betingelser og muligheder, der var til stede i starten af 1980'erne, og dels at skrive (en del af) den historie, hvor AIDS selv er blevet historie. Udover en introduktion til AIDS som historisk fænomen, indeholder bogen tolv artikler med meget forskellig tilgang til emnet. Artiklerne er tematiseret i to hovedafsnit, „The pre-history of AIDS“ og „AIDS as history“. I bogens første hovedafsnit afdækkes nogle af de historiske betingelser og muligheder, der lå til grund for den måde, hvorpå samfundet (og videnskaben) reagerede (og burde have reageret) på sygdommen, da den blev kendt. Der fokuseres her bl.a. på tidligere tiders håndtering af epidemiske sygdomme, på erfaringerne med andre seksuelt overførte sygdomme, på reguleringen af seksualiteten og på test-traditioner. I afsnittet „AIDS as history“ anskues AIDS som historie i sig selv. Her sættes der fokus på, hvordan AIDS konkret er blevet håndteret af parlamentarikere (England og Frankrig), af sundhedssystemerne (England og USA), og hvilken indflydelse AIDS har haft (og ikke haft) på den politik, der har været ført i forhold til det intravenøse stofmisbrug (England og USA).

De fleste af forfatterne til artiklerne i hovedafsnittet „The pre-history of AIDS“ har deres specialisering i andre emner end AIDS, hvilket desværre heller ikke lader sig skjule i artiklerne. Vi præsenteres for lange udredninger af syfilis-testens problemer (Ilana Löwy), af politikken omkring forsøget på at bremse udbredelsen af Hepatitis B i 1970'erne (William Muraskin) og af tidligere tiders problemer med at koordinere den internationale indsats mod seksuelt overførte sygdomme (Paul Weindling). Dette er i sig selv ganske interessant, men det lykkes sjældent forfatterne indsigtsfuldt at applicere denne viden på AIDS-området. Kun i Jeffrey Weeks' artikel „AIDS and the regulation of sexuality“ trækkes der klare linier mellem den centrale betydning, seksualitet har i moderne samfund (som sym-

bol, som identitet og som område for regulering), og hvordan dette har påvirket reaktionen på og holdningen til AIDS.

Löwys artikel om Wassermann-testen (syfilis-testen), der kom i anvendelse i starten af dette århundrede, er et skoleeksempel på, hvordan man ikke blot kan overføre sine forskningsresultater til en anden empiri. I Löwys argumentation har Wassermann-testen fra starten været en historie af fejltagelser. Restrospektivt anskuet diagnostiseredes med Wassermann-testen en lang række mennesker med syfilis, som ikke havde syfilis, og som derfor, ud over de psykologiske og sociale konsekvenser, det havde for de pågældende, også måtte lide under de bivirkninger, som behandlingen af syfilis medførte. Først med opdagelsen af penicillin ændrede dette sig. Personligt har jeg ikke noget kendskab til hverken Wassermann-testen eller de konsekvenser, den medførte, men Löwys argumentation og dokumentation virker overbevisende.

Det gør det til gengæld ikke, når hun overfører sin viden til testning for HIV. Det afslører sig nemlig her, at hun ikke har noget særligt kendskab til hverken politiske overvejelser eller medicinske problemstillinger i forbindelse med HIV-testen. Hun anfører således, at de sociale omkostninger med „falsk positive“ har været et af hovedargumenterne for ikke at indføre obligatoriske massetestninger for HIV. Dette er ganske enkelt ikke korrekt. Hovedargumentet er et helt andet. Nemlig, at så længe der ikke findes nogen behandling for HIV-infektion, må det være op til den enkelte at bestemme, om han eller hun ønsker viden om sin egen smittestatus. Altså et etisk og ikke et medicinsk argument. Hun problematiserer også andre af HIV-testens svagheder. F.eks. dét der kaldes for „det åbne vindue“, det vil sige den periode på 8-12 uger efter smitetidspunkt, hvor testen ikke kan afsløre, at den pågældende faktisk er smittet. Heri er dog intet nyt eller noget, som ikke enhver 1. års medicinstuderende eller AIDS-rådgiver ved.

Löwys formål med at problematisere testen er at vise, at den vidt udbredte forestilling blandt læger om, at „vi er på rette spor“ i AIDS-forskningen, kan vise sig at være fejlagtig. Og det har hun da ganske ret i. Hvem kan vide hvad morgendagens forskning bringer? Men hendes argumentation ville have været langt mere overbevisende, hvis hun havde kigget på de behandlingstilbud, der i dag findes for HIV-smittede. Det er her, det

afsløres, at medicinerne ikke er kommet „på rette spor“ endnu. Til Löwys forsvar skal det dog indrømmes, at det ses tydeligere i dag, end det gjorde i 1990. Men blindt at overføre de problemer, der har været i forbindelse med testning for syfilis til testning for HIV, forekommer højest at være en akademisk øvelse og bidrager i hvert fald hverken til at dokumentere „historiens visdom“ eller til at skabe ny indsigt for andre, der arbejder med AIDS.

Artiklerne i bogens andet hovedafsnit „AIDS as history“ bærer heldigvis præg af forfatterens større kendskab til AIDS. Særlig to artikler om politikken på stofmisbrugerområdet i henholdsvis USA (Warwick Anderson) og England (Virginia Berridge) er interessante. Det fremføres ofte, at det er pga. AIDS, at politikken på misbrugerområdet er ændret fra forsøg på afvænnning til „vedligeholdelse“ på metadon. Men det er Berridges påstand, at ændringen i retorikken er større end den rent faktiske ændring i behandlingspolitikken, og at de ændringer, der er sket, ikke skyldes AIDS, men indtrådte allerede inden 1980'erne. Det giver stof til eftertanke i den danske diskussion om metadonudlevering.

Parlamentarikerne og deres måde at håndtere et nyopdukket truende fænomen på bliver taget under behandling i to artikler om engelske (John Street) og franske (Monika Steffen) forhold. Som i Danmark har der i Frankrig og England været bred enighed om AIDS-politikken (når bortses fra de yderste højrepartier). Men historien om parlamentarikernes forhold til AIDS bliver alligevel lidt for snæver, når f.eks. Street forklarer os at Margaret Thatcher personligt forhindrede gennemførelsen af en stort anlagt undersøgelse om englændernes seksualadfærd. „The Prime Minister's veto on public money appeared to derive from an instinctive distaste for invasion of heterosexual privacy – although homosexuals were fair game“, citerer Street fra Hugo Youngs biografi om Thatcher (s.229). Hvad Street ikke fortæller er, at undersøgelsen rent faktisk blev gennemført. Ikke med regeringens penge, men med støtte fra medicinalindustrien (og netop udkommet i år: Kaye Wellings et al.: *Sexual Behaviour in Britain*, Penguin Books). Det havde klædt Streets artikel, hvis denne oplysning i det mindste havde været indeholdt i en note.

Det lykkes sjældent artiklerne i denne bog at leve op til Berridges introducerende påpegning af, at en af historikernes styrker er

„...a critical ability to interweave and assess different forms of source material and different levels of interpretation“ (s.6). Hvis den historiske tilgang skal bevise sin eksistensberettigelse, må fremtidens forskere blive bedre til eksplicit at inddrage erfaringerne fra forgangne tiders sammenlignelige forhold og ikke overlade halvdelen af tænkearbejdet til læserne, og i øvrigt være i stand til at sætte mere præcist fokus på de forhold, der er centrale for forståelsen af „historien om AIDS“, f.eks. den eklatante mangel på adfærdsstudier, på græsrodsbevægelsernes afgørende betydning for smitteopbremsningen i den industrialiserede verden eller medicinalindustriens næsten monopollignende indflydelse på forskningen. Alt i alt er kvaliteten af artiklerne i *AIDS and Contemporary History* for ujævn og afslører, at den historiske tilgang til AIDS endnu er i sin ungdom. Det bliver til gengæld spændende at se, hvad fremtiden bringer på dette område.

Anders Dahl
mag.scient., antropolog
AIDS-Linien, København

DAVID A. BRADING: *The First America: The Spanish Monarchy, Creole Patriots and the Liberal State, 1492-1866.* Cambridge & New York: Cambridge University Press 1993 [1991]. 779 sider. ISBN 0-521-44796-8 paperback, pris £19.95

„In 'The Divine Comedy' Dante portrayed Ulysses setting forth on his last voyage, animated by a desire for experience of all lands that be and of man's nature whether good or bad“ (s.9).

„The initial goal of the men who instigated the 1910 revolution [i Mexico; min tilføjelse; S.L.] was to bridge the abyss that separated the Mexican people from the Mexican state by bringing in some form of representative government. By then, diverse theories of nationalism, based on history, race and culture, commanded considerable support and were destined to influence the politics of the revolutionary state. But that is another story and another book“ (s.674).

Disse to citater er henholdsvis begyndelsen og slutningen af D. A. Bradings *The First America: The Spanish Monarchy, Creole Patriots and the Liberal State 1492-1867*,